

TAVASZI Hajnal

Nagyvárad

1989. december 21. – 1990. május 25.

1989. december 21.

Az Infrățirea Vállalat munkaközösségének ezer dolgozója vett részt a vállalat által szervezett nagygyűlésen, amelyen állást foglaltak a párt főtitkára, Nicolae Ceaușescu államelnök mellett. Elhatározták, hogy tovább viszik a szocializmus győzedelmes építését Romániában. A jelenlevők felháborodással vettek tudomást a temesvári terrorista, kimondottan fasiszta és provokációs jellegű, elítélendő akciókról, amelyeknek célja az ország politikai és gazdasági destabilizációja a nemzet és főtitkára körül. A gyűlésen felszólaltak: Gheorghe Malița esztergályos, Coraș Sever lakatos, Ioan Zuz forgácsoló és Dumitru Blaga a vállalati pártbizottság titkára.

Hasonló nagygyűlés zajlott le a Miorița Kötöttárugyárban is 600 dolgozó részvételével. Ezen a gyűlésen felszólaltak: Monica Uivarosan, Szabó Gizella, Maria Moldovan, Elisabeta Gal, Mariana Duma és Florica Roșu. A pártbizottság részéről Constantin Ponescu vett részt a gyűlésen. Leontina Mihuț, a vállalati pártbizottság titkára felolvasta azt a nyilatkozatot, amelyet a dolgozók munkaközössége elfogadott a reakciós körök akcióival szemben.

1989. december 22.

A lakosok spontán tüntetése a Városháza előtti téren. A tüntetés délelőtt 10 óra tájában vette kezdetét.

Nagy Bélának, későbbi helyi RMDSZ-vezetőnek egy 1990. februári visszaemlékezése szerint (*Bihari Napló*), december 22-én Domokos Géza televízióban elhangzott felhívását követően, néhány magyar értelmiségi, köztük Nagy Béla, Varga Gábor, Borbély Gábor és Gittai István, Gittai lakásán tárgyaltak először a megalakítandó szövetségről, listát

készítettek azokról, akiket mozgósítani lehet. Másnap a székesegyház templomkertjében gyülekeztek, megbeszélték a teendőket, az elhangzottakat jegyzőkönyvbe foglalták.

Megalakult a Nemzeti Megmentési Front Bihar Megyei Tanácsa, a tanácsba magyar nemzetiségűek is kerültek.

1989. december 23.

A Tanács felhívást intézett Nagyvárad municípium összes állampolgárához. 1989. december 22-ét a román nép történelmének dicsőséges pillanataként fogalmazták meg, amikor megtörte a zsarnok hatalmát és ura lett sorsának. Nagyvárad dolgozó népe spontán tüntetésre gyűlt össze a Városháza előtti téren, szabadságot, testvériséget és demokráciát követelve. A résztvevők együttérzésüket fejezték ki a temesvári, szebeni és bukaresti lakosokkal. A tömeg megalakította saját vezetési fórumát, a Nemzeti Megmentési Front Bihar Megyei Tanácsát.

A tanács elnöke: Mircea Bradu, az Állami Színház igazgatója. Tagok: Nicolae Şchiopu őrnagy, Petre Blajovici, Vasile Coman, dr. Dászkál István, dr. Fried Ernő, Horia Cosma, Nistor Ciordaş, Radu Enescu, Dumitru Chirilă, Aurel Pop, Daniel Vulcu, Petru Jurca, Eugen Coif, Doru Ţintă, Dan Vilceanu, Stanik István, Doru Cacuci, Pavel Constantin, Pavel Negrit, Önye József, Gavril Pinteá, Gheorghe Marincea, Doru Ban, Ioan Şule, Alice Tonca és Kiss Augustin.

Az NMF felhívást intézett a lakosokhoz, melyben bejelentették, hogy a nép haragja elsöpörte az ország kormányáról a gyilkos Nicolae Ceauşescut, családját és klikkjét. Eljött a szabadság órája, ezt több városban csak véráldozatokkal érték el. Az NMF, amely a tömeg akarata szerint alakult meg és amelyet Nagyvárad spontán népgyűlése jóváhagyott, megvitatta a legsürgősebb problémákat és sürgősségi intézkedéseket léptetett életbe az élelmiszerellátás, a fűtés, a világítás, az ivóvízellátás zökkenőmentes szolgáltatása érdekében. Boldog karácsonyt kívántak a municípium és a megye lakosainak.

1989. december 23.

A Romániai Magyar Demokrata Szövetség Bihar megyei ideiglenes vezetőségének felhívása alapján, a helyi előkészítő bizottság kezdeményezésére 1989. december 23-án megalakult Nagyváradon az RMDSZ Bihar Megyei Tanácsa. Kijelentik, hogy ők a Bihar megyei magyarság törvényes képviselői. A tanács ideiglenes ügyvivő bizottsága nevében a közleményt Nagy Béla elnök és Varga Gábor titkár jegyzik.

1989. december 24.

Az NMF Megyei Tanácsa bejelenti, hogy Mircea Bradu betegsége miatt, december 21-én kórházba került, felmentik tisztségéből, helyette Ioan Bordeiu nyugalmazott vezérőrnagyot bízták meg az elnöki teendőkkal.

A Tanács összehívta az élelmiszer kereskedelmi és közellátási vállalatok igazgatóit. Elosztották a fogyasztásra szánt árumennyiséget és meghatározták a kereskedelmi egységek karácsonyi nyitva tartását.

1989. december 26.

Az NMF Ideiglenes Megyei Tanácsa a szakszervezetek révén biztosítja a területi gazdasági, társadalmi és kulturális tevékenységet, valamint a Nagyváradra érkező segélyek elosztását. Ugyanakkor közlik, hogy minden településen, gazdasági egységben és intézményben szabadon megválasztják a Nemzetmentő Front ideiglenes helyi tanácsait és a dolgozók új tanácsát.

Az NMF Tanács felhívása Bihar megye lakosságához a rend megőrzése érdekében. A Ceaușescu-házaspár elítélése után a terrorista akciók és az anyagi javak ellen elkövetett bűntettek folytatódnak. Az ország minden megyéjében rendkívüli katonai törvényszéket hoznak létre és ítélik meg minden terrorista cselekmény felett.

1989. december 27.

Az NMF Ideiglenes Bizottsága intézkedéseket fogadott el a politikai és társadalmi élet több kérdésében. Folytatódik az NMF helyi tanácsainak megalakítása, kérik, hogy ott ahol nem tartották be a demokrácia szabályait, tegyék meg. Felkérlik a néptanácsok és szövetkezeti egységek képviselőit, hogy gondoskodjanak a mezőgazdasági termelés és

állattenyésztés időszerű feladatairól. A lakosság tudomására hozzák, hogy a Belügyminisztérium felügyelőségén az útlevélhivatal normálisan működik, az államhatár átlépése csak útlevéllel lehetséges.

Az NMF közli, hogy Bihar megye területén a katonaság és a hazafias gárda alakulatai őrködnek a biztonság felett.

1989. december 27.

Nagy Béla, az RMDSZ Bihar megyei tanácsának elnöke a Szövetség szerepét ismerteti a Bihar megyeiakkal. A Szövetség képviselői az itthon maradás hívei, ezért fordultak „hívó szóval” a magyar lakosok felé. Bejelenti, hogy jelenlétük mindennapos lesz Bihar megye politikai életében, a magyar etnikum érdekképviselőinek letéteményeseként.

1989. december 27.

Szalontai villanások címmel Dánielisz Endre a *Fáklya*ban közli a december 23-i szalontai forradalmi események kronológiáját.

1989. december 27.

Dr. Mayer Ferenc, a Nemzetközi Vöröskereszt képviselőjében Nagyváradra érkezett. Nagyvárad fogadja, és innen küldik tovább a gyógyszer szállítmányokat Temesvárra, Aradra, Szebenbe és Kolozsvárra.

1989. december 27.

Szilágyi Zsolt, az ideiglenes szervezőbizottság nevében bejelenti, hogy megalakult a Bihar megyei Magyar Fiatalok Ifjúsági Demokrata Szövetsége. A szövetség tagjai diákok, egyetemisták, munkások. Csatlakoznak az NMF kiáltványához, célkitűzésihez és aktívan részt akarnak venni a demokratikus Románia megteremtésében.

1989. december 27.

Székhelyhez jut az RMDSZ Bihar megyei szervezete a korábbi pártkabinet, az egykori Református Tanoncotthon, később Magyar Népi Szövetség székházában, a Leontin

Sălăjean u. 27. szám alatt. (Az átadási-átvételi jegyzőkönyvet 1990. január 8-i dátummal állították ki.)

1989. december 28.

Megalakult a Megmentési Front Nagyvárad Muncípiumi Tanácsa. Az államhatalom helyi szervében részt vesznek a nagyváradai vállalatok és intézmények dolgozóinak képviselői, a Front arra hivatott, hogy vezesse a muncípium minden gazdasági és társadalmi tevékenységét.

Az RMDSZ Bihar Megyei Tanácsának Ideiglenes vezetősége. Elnök: Nagy Béla, titkár: Varga Gábor. Tagok: dr. Király Ernő, Dérer Ferenc, Stanik István, Méder Zsolt, Kiss Török Ildikó és Kiss István György. Az RMDSZ felszólítja az NMF megyei tanácsát, hogy számolja fel a néhai diktatúrából származó hét százalékos képviseleti arányt, hiszen az RMDSZ által akkreditált képviselőknek helye van a demokratikus vezetésben. Felszólítja Bihar megye valamennyi magyarok lakta területi-közigazgatási egységét, hogy alakítsák meg a helyi tanácsokat. Üdvözli az ifjúsági szervezet megalakulását és támogatásukról biztosítja őket.

1989. december 28.

A Szabad Demokrata Fiatalok Bihar megyei Ideiglenes Intéző Csoportjának felhívása alakuló ülésükre: kijelentik, hogy a küldötteket demokratikus alapon kell megválasztani nemzetiségre, nemre és vallásra való tekintet nélkül, oly módon, hogy minden réteg képviselve legyen a szervezetben.

1989. december 28.

Az IPPS vállalat dolgozói megválasztották az intézmény új vezetőit. A vállalat igazgatója Dombi Vince, a főmérnök Sfârlea Gheorghe. Tizenhét tagú vezetőbizottságot alakítottak, amelyben a román és magyar nemzetiségű dolgozók arányosan lesznek képviselve. Sfârlea Gheorghet javasolják az NMF Városi Tanácsába.

1989. december 28.

Megalakult az RMDSZ Bihar Megyei Tanácsa. A közzé tett felhívás alapján megalakulnak a városi szervezetek. A szervezet területi szerkezeti felépítést követve fog működni. Margittán, Nagyszalontán, Belényesben és Szalárdon már megalakultak az első helyi szervezetek. A helyi tanácsokban a települések köztisztviselőiben álló képviselői kerülnek.

1989. december 28.

Az NMF közleménye alapján a párttevékenység külön válik az állami tevékenységtől. A néptanács megszüntetésével az NMF az államhatalom helyi szervévé lépett elő. Az NMF tagjai minden anyagi juttatás nélkül tevékenykednek, önkéntes alapon. Legfontosabb tevékenységük: a közvilágítás, az élelmiszerellátás folyamatos biztosítása, a nehezen beszerezhető háztartási cikkek termelő egységeiben történő szétosztása.

1989. december 29.

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület lelkesi gyűlésén, december 29-én, a jelenlévők elhatározták magukat Papp László püspök tevékenységétől. Lelkesen fogadták a terembe lépő Tökés Lászlót. Intézkedéseket tettek egy gyülekezeti hetilap beindítására.

1989. december 30.

Az NMF Nagyvárad Tanácsa ismerteti platformprogramját: Az NMF feladata, hogy minden gazdasági egységben biztosítsák a demokratikus kollektív vezetést. Az egységek vezetői alárendelik munkájukat a szervek határozatainak. Felszólítják a dolgozókat, hogy munkaeredményekkel fejezzék ki tiszteletüket a zsarnokság elleni harc 60 000 áldozatának.

Az NMF Nagyvárad Muncípiumi Tanácsa koordináló büroójának tagjai: elnök: Văideanu Horea gépészmérnök, alelnök: Balint Traian, az Infrațirea Vállalat munkása, Burdușeanu Marcela elektronista mérnök, titkár: Balázs László közgazdász, UJCOOP. Tagok: Bar Mihai mérnök UJCM, Craiuț Doru orvos, Ivan Matei közgazdász, Manuil Liviu mérnök, Neagota Florian agrármérnök, Pafka Ernő műépítész, Petrus Dumitru építész, Sarca Viorel tanár-tanfelügyelő és Serac Florian közgazdász.

1989. december 30.

Megalakult a Bihar Megyei Szabad Értelmiségiek Egyesülete. Egyetértenek az NMF programjával, annak 6. pontja értelmében céljuk az új nemzeti kultúra megteremtése.

1989. december 30.

Ismertetik a sajtóban az NMF Bihar Megyei Tanács büroja eddigi intézkedéseit: Bihar megyében is megalakult a különleges katonai bíróság. A lakossági bejelentések alapján a forradalmi tanácsból kizárták azokat, akik nem méltók a tisztségek betöltésére. Megvizsgálták az élelmiszer elosztást, kérik a lakosságot, hogy főlegesen ne halmozzanak fel üzemanyagot. Tétélesen elszámolnak a beérkező segélyek mennyiségéről.

1989. december 30.

A *Fáklya* szerkesztősége közli olvasóival, hogy 1990. január 1-től *Bihari Napló* címmel jelenik meg.

1989. december 30.

A Bihar megyében tanító pedagógusok egy csoportja, csatlakozva az RMDSZ ideiglenes bizottságának kiáltványához és a szövetség Bihar Megyei Tanácsához, megalakította a Bihar megyei Magyar Pedagógusok Szakmai Szervezetét. Felhívással fordulnak a megye valamennyi magyar pedagógusához, hogy nyújtsanak segítséget minden olyan kezdeményezéshez, amely az anyanyelvi oktatási rendszer demokratikus megújítását segíti elő. Kérik a magyar tannyelvű oktatás jogaiba való visszahelyezését, az anyanyelv szabad használatát az oktatói munka minden területén.

1989. december 30.

Magánszemélyek, vállalatok és intézmények pénzt adományoznak a Szabadság alapnak. A Bihar megyei Termelő-Felvásárló és Áruforgalmazó vállalat 90 000 lejt fizetett be az alap számlájára a rászorulóknak megsegítésére.

1989. december 30.

A Bihar megyei képzőművészek koordináló, intéző bizottságot hoztak létre, melynek elnöke Găina Gerendi Dorel formatervező. A tanács tagjai: Cornel Abrudan festőművész, Egyed Judit szobrász, Jakobovits Márta keramikus, Kruch Nicolae szobrász, Mottl Roman grafikus, Dan Perjovschi grafikus és Újvárossy László grafikus.

1989. december 30.

A Bihar Megyei Kulturális Felügyelőség bejelentette csatlakozását az NMF Bihar Megyei Tanácsához. 29 tagból álló vezetőséget választottak. Az elnökség tagjai: Florin Ardelean elnök, Virgil Podoabă és Benedek Anna alelnökök, Iosif Gui titkár. A vezetőség indítványozta a *Megéneklünk Románia* országos fesztivál tevékenységének megszüntetését, valamint azt, hogy a kulturális intézmények a jövőben a régi elnevezésüket használják.

1989. december 30.

Megalakult az RMDSZ nagyváradi körzeteinek ideiglenes vezetősége: Kun László elnök, Jankó Szép Sándor titkár, Jakabffy László, Jakobovits Miklós és Borsi Zsigmond tagok.

1989. december 31.

Megjelent a *Fáklya* utolsó lapszáma, januártól *Bihari Napló* néven jelenik meg.

1989. december 31.

Matos Ferenc székesegyházi apátplébános tájékoztat a katolikus egyházhoz érkező segélyek elosztásáról.

1989. december 31.

Az NMF Bihar megyei bizottsága keretében megalakult a nemzeti kisebbségek problémáival foglalkozó bizottság. Irodavezető Hermann László. Az RMDSZ Bihar

Megyei Tanácsa a bizottságba Unterlender Mérai Jánost delegálta. A bizottság a volt megyei tanács épületében kapott helyet.

1989. december 31.

A MIDESZ Érmihályfalván is híveket toboroz. A szervezők: Géber György, Kovács István és Kussy István.

1989. december 31.

Ismertetik a rendőrség tevékenységi körét. Az érvényben levő törvények értelmében ezek a következők: a rend és a fegyelem biztosítása, a biztonságos közlekedés irányítása, a magán- és közvagyon védelme és a lakosság testi épségének megóvása.

1989. december 31.

A közzétett adatok szerint (*Fáklya*) december 28-ig a megye lakosságának megsegítésére külföldről 28 teher- és 21 személygépkocsinyi áru érkezett. A segélyszállítmányokban 604 700 kg élelem, 118 710 kg gyógyszer, 86 500 kg ruha érkezett.

1990. január 3.

Ülést tartott a Nagyváradi Római Katolikus Egyházmegye Papi Tanácsa. Örömmel vették tudomásul Francesco Colasuonno érsek, a Szentszék nunciuszának romániai tartózkodását, aki a római katolikus egyház helyzetét kívánja rendezni. Remélik, hogy sor kerül a nagyváradi püspökség helyreállítására és a püspöki szék betöltésére.

1990. január 3.

Az RMDSZ városi tanácsának vezetői az NMF nagyváradi Forradalmi Tanácsának vezetőivel tárgyaltak. Az RMDSZ képviselői szóvá tették a magyar lakosság jogos kérelmét az anyanyelv használatra, valamint a vezetésben való nagyobb számú részvételre. Kérték minden olyan rendelkezés hatálytalanítását, amely a szélsőséges nemzetpolitika megvalósítását célozta. Nagyszalontán megalakult az RMDSZ helyi szervezete. Az újsághír tévesen közli Dánielisz Endre elnökké választását, ideiglenes

koordináló bizottság tagjai: Zuh Imre és Fekete Pál titkárok, Balogh Árpád, Botosné Balogh Irén, Bagdi Andrea, Molnár István, Orbán Kálmán és Tordai Zoltán tagok. A Margittai RMDSZ vezetősége a volt CEC épületét kapta meg a szervezet székházául.

1990. január 4.

Az NMF Megyei Tanácsa közölte Bordei vezérőrnaggyal, hogy nincsenek megelégedve a rendőrség munkájával, a rendőrségen szabotálják a demokratikus választást. Nincsenek megelégedve Gheorghe Telente ezredessel, a rendőrség munkatársai egyöntetűen Lazăr Cârjan alezredest választották meg helyette.

1990. január 4.

A *Fáklya* helyett a *Bihari Napló* demokratikus napilap jelenik meg. Magyar nyelvű lapként a kisebbség érdekképviseletét is felvállalják. A lap terjedelmét nyolc oldalra kívánják bővíteni és különböző témaközpontú mellékletek megjelentetését is tervezik.

1990. január 4.

Az RMDSZ szervezetén belül megalakult a magyar anyanyelvű kisiparosok nagyváradi szervezete. A szervezet programot dolgoz ki és harcolni fognak a kisiparosok jogaiért. Az ideiglenes bizottság elnöke Oszvald Erzsébet, tagok: Udvari András, Szántó Sándor, Jancsó Csaba, Pakó Oszkár, Bokor Tibor és Helvig György.

1990. január 4.

A Tanügyi Szabad Szakszervezeti Szövetség Ideiglenes szervezőbizottsága ismerteti Platform-tervezetét. Tevékenységük integrálódik az új demokratikus struktúrába, egyetértenek az NMF tanácsának közleményében megfogalmazott elvekkel. A szakszervezet síkra száll a tanügyi és kultúrintézmények újraélesztéséért, küzdeni fog a tanerők összes jogainak és szabadságjogainak védelméért.

1990. január 4.

A Nagyvárad Muncípiumi Egyházak képviselői tanácskozásukon egyetértésüket fejezik ki az országban végbemenő változásokkal. Arra kérik a híveiket, hogy hallgassanak az NMF szerveire, amelyet törvényesen hoztak létre.

1990. január 4.

Az NMF Bihar Megyei Tanácsának képviselői, Stanik István újságíró, Daniel Vulcu színész és Mihai Lascu újságíró sajtótájékoztatót tartottak a megyei kulturális és egyházi élet képviselőinek jelenlétében. A központi téma forradalom adta lehetőségek között a művelődési élet mihamarabbi megváltoztatása volt.

1990. január 4.

Nicolae Şchiopu vezérőrnagy elhagyja Nagyváradot. Ő adta ki a parancsot a szirénák megszólaltatására, amikor Arad irányából helikopterek közeledéséről értesültek. A repülőtér őrségére Arad irányából érkező autókról tüzet nyitottak, háromszor ismételték meg a támadást, de a helyőrség minden alkalommal visszaverte. Rad Liviu főhadnagy a támadásban megsebesült, a katonai kórházban ápolják. Terrorista csoportok több alkalommal próbáltak a gátak közelébe férkőzni, de az őrség elhárította támadásaikat. A katonaság valamennyi jelentős intézményt felügyelet alatt tart. Nagyváradon az állambiztonságiak, a Securitate a katonasággal együttműködött, nyilatkozta az ezredes. A *Bihari Napló* munkatársa Şchiopu és Tökés László találkozásáról tudósít, melyre az őrnagy irodájában került sor. A villáminterjúban Tökés egyházszerkezési kérdésekről is beszélt. Tökés a református egyház újjáépítését tartja fontosnak, elmondja, hogy Papp László püspök elmenekült, Borsi Zsigmond vikárius és Tarr István tanácsosok lemondtak tisztségükről. A püspöki szék elfoglalására január 4-én kérték fel. Terroristamentes boldog új évet kíván a *Bihari Napló* olvasóinak.

1990. január 4.

A Nagyvárad Református Egyházkerület Püspöki Hivatala közli, hogy a volt püspök Papp László január 4-én, január 1-i hatállyal lemondott. Az új választásokig Nógrádi Béla egyházkerületi lelkészi főjegyző, nagybányai esperes látja el a kerület teendőit.

1990. január 4.

A nagyváradai Villamossági Vállalat január 4-én fogadta a debreceni Áramszolgáltatási Vállalat vezetőit. A debreceniek felajánlották segítségüket a megye falvai közvilágításának helyreállításában. Január 6-án megérkezett Nagyváradra az első 9200 ft értékű segélyszállítmány.

A Magyar Demokrata Fórum képviselői Nagyváradon találkoztak az RMDSZ Bihar megyei és városi vezetőivel. Az MDF képviselői felajánlották segítségüket könyvek, didaktikai eszközök, filmfelvételek beszerzésében. Várják a szervezetek, intézmények és magánszemélyek igényeit.

1989. január 8.

Dr. Szabó Imre, a Hajdú-Bihar Megyei Tanács elnöke levélben üdvözölte az NMF Bihar Megyei Tanácsát. Javasolja, hogy a két megye között ne csak politikai, hanem gazdasági jellegű kapcsolatfelvétel is történjen. Az elmúlt hetekben már eljuttatták segélyszállítmányukat Bihar megyébe.

1989. január 10.

Az NMF Bihar megyei Tanácsa levélben köszönte meg dr. Szabó Imre Hajdú-Bihar megyei tanácselnöknek a segítségnyújtást, bíznak a gyümölcsöző együttműködésben.

1989. január 10.

A Nagyváradai Állami Színház Szigligeti Ede társulata *Bátrak voltak, akik mertek* címmel irodalmi zenés műsorral tiszteleg a közelmúlt forradalma hőseinek tiszteletére. A bevételt a Szabadság 1989 számlájára utalja.

1989. január 10.

Az RMDSZ Bihar megyei szervezete nem rendelkezik a működéshez szükséges pénzalappal. Az adományokat a CEC-ben Várad József nevén megnyitott folyószámlára várják.

1990. január 11.

A *Bihari Napló* exkluzív interjút közöl Domokos Gézával, az NMF Tanácsának tagjával. Domokos véleménye szerint a tapasztalható visszarendeződési kísérletek a régi beidegződéseknek tudhatók be. Az új vezetés először a hatalom csúcsán konszolidálódott, következik a megyei és helyi vezetés megerősödése. A román–magyar etnikai ellentétek is ezeknek a régi beidegződéseknek a termékei, az incidensek nem a román nép ellen, hanem az elnyomó hatalom képviselői ellen irányulnak. Az RMDSZ feladata fellépni a kisebbségek elsorvasztási politikája ellen. Az RMDSZ képviselői január 13-án, Marosvásárhelyen megfogalmazzák a szervezet *Szándéknyilatkozatát*.

1990. január 11.

Az NMF Tanácsa közli, hogy 1990. január 12-ét nemzeti gyásznappá nyilvánítják. A közintézményeken ezen a napon félárbocra engedik a zászlókat, a kulturális intézményekben az eseményhez igazítják programjukat.

1990. január 11.

A Bihar Megyei Könyvtár teljes állományának hozzáférhetőségéről nyilatkozik Nicolae Maris osztályvezető. Szerinte a volt könyvtárvezető túlkapásainak tudható be bizonyos állományokhoz való hozzáférés letiltása. Mára ez az állapot megváltozott.

1990. január 11.

Megjelent a Romániai Magyar Képzőművészek Szövetségének felhívása. A szövetség az RMDSZ kulturális szervezeteként kíván tevékenykedni. Céljuk galéria-hálózat kiépítése, kéthavi szakfolyóirat megjelentetése, rendszeres jelenlét a Román Televízióban. Az ideiglenes szervezőbizottság tagjai: Baász Imre, Ütő Gusztáv és Bob József.

1990. január 13.

Bihar megyében több szülő kérvényezte gyermekeik átíratását a román tagozatról magyar tagozatra. Az 5. számú Ipari Líceum NMF iskolai tanácsának elnöke, Jankó Szép Sándor

fizika szakos tanár ismertette az iskola román és magyar tanerőinek tevékenységét, azért, hogy élni és igazodni tudjanak az NMF Országos Tanácsa által elfogadott, a romániai nemzeti kisebbségek jogairól szóló nyilatkozathoz és kialakítsák a magyar nyelvű oktatás különböző fokozatait a líceumon belül. Az iskolarendszeren belül változások lesznek, ezeket a minisztérium határozatai tartalmazni fogják. Niculina Moga főtanfelügyelő a szülők kérvényeit nem vette komolyan. Az NMF Tanácsa határozata értelmében a Tanfelügyelőség munkáját valamint az iskolaigazgatók munkáját három napra felfüggesztik, hogy lehetőség legyen a demokratikus úton történő vezetők megváltásra. A Bihar megyei Pedagógusok Szabad Szövetsége, az RDI Bihar Megyei Szövetsége és a MIDESZ békés tüntetést szerveztek az oktatás demokratizálásáért. Kérték a pedagógusok és a diákság méltóságának elismerését, az oktatás depolitizálását, a szabadnapok bevezetését az oktatásban valamint a nemzetiségek jogainak tiszteletben tartását.

1990. január 13.

Az Arany János Irodalmi Kör első összejövetelét tartja, vendége Tőke Csaba újságíró, a *Bihari Napló* főmunkatársa. Sikeres székelyföldi turnén vettek részt a Bábszínház társulatának tagjai. *Beugrok a nagybögőbe* politikai kabaréjukat több mint 15 000 néző előtt játszották. A vegyes lakosságú helységekben a kétnyelvű helységnevtáblák kezdenek megjelenni, a folyamat nem minden esetben zökkenőmentes.

1990. január 15.

Megalakult a Bihar Megyei Magyar Nemzetiségű Könnyűzenészek szervezete 65 alapító taggal. Elnök: Sthuclák András, alelnök Csiki András, titkár Simon Imre.

1990. január 17.

A nagyváradi Ady Endre Irodalmi Kör első rendezvényét tartja. Szilágyi Aladár ismerteti a Széphalom Kiadó gondozásában megjelenő, a bihari költőket bemutató *Gyakorlótér* című antológiát.

1990. január 17.

Az Országos Levéltár Bihar Megyei Igazgatósága dokumentumaihoz szinte egyáltalán nem lehetett hozzáférni. Ioan Popovici igazgatót Fábián Imre újságíró kérdezte az elmúlt évek gyakorlatáról. 1971-ben a Szalontai Arany János Múzeumból értékes dokumentációs anyagot vittek el, annak a 472-es törvénynek az értelmében, amely a nemzeti archívum alapot hivatott létrehozni Romániában. Az igazgató szerint a helyzet változni fog és nem lesz akadálya annak, hogy a kutatók zavartalanul hozzáférhessenek a levéltári dokumentumokhoz.

1989. január 18.

Az 5. számú Ipari Líceum tábláját Ady Endre Líceum táblára cserélték. A diákok a város több iskolájából kérték átjelentkezésüket a líceumba. A Tanfelügyelőség január 20-ig várja az iskoláktól a nemzetiségi osztályok megalakítására vonatkozó javaslatokat.

1989. január 18.

Megváltozott az NMF Muncípiumi Bizottságának összetétele. Elnök: Serac Florian, alelnökök: Ivan Matei és Balint Traian; titkár: Váradi Réka-Éva. Tagok: Sarca Viorel, Craiu Doru, Neagota Florian, Balázs László és Vanț Eugen.

1989. január 18.

A *Bihari Napló* munkatársai a budapesti *Mai Nap* szerkesztőségébe látogattak.

1990. január 20–21.

Nagyvárad adott otthont a romániai magyar ifjúsági szervezetek találkozójának. A MADISZ, a MIDESZ és más romániai és külföldi ifjúsági szervezetek vezetői elismerték a MIDESZ nagyváradi munkáját. Kezdeményezésükre a nagyváradi MIDESZ-t a romániai magyar ifjúsági szervezetek országos információs irodájává nyilvánították.

1990. január 21.

Beindult a Nagyváradi Területi Televízió – Studioul Teritorial Oradea néven, az RTV területi stúdiójaként. A területi TV műsorának nincs magyar nyelvű adása.

1990. január 21.

Tabajdi Csaba miniszterhelyettes, a Magyar Köztársaság Minisztertanácsa Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Titkárságának vezetője nyilatkozott a *Bihari Naplónak*. Reális veszélynek tartotta 1989 előtt, hogy Ceaușescu parancsot adhat Magyarországra fegyveres megtámadására. Politikájának egyik sarokpontja volt a magyar irredenta veszély. Az elmúlt hetekben Magyarország éppen ezt cáfolta meg, hiszen az első segélyszállítmányok éppen innen érkeztek. A Titkárság hiányt pótol, ahol nemzeti kisebbségek élnek, ott nem lehet megoldottnak tekinteni a nemzetiségi problémát. A többségnek szivó hatása van, a kisebbség nagy százalékat felőröli. A Titkárság és a kisebbségi problémákkal foglalkozó Kollégium hatáskörébe tartozik a határon túli magyarság sorsa alakulásának figyelemmel kísérése. 1989 novemberében elkészült egy új nemzeti élő etnikai kisebbségi törvénytervezet. A magyarországi románok érdekvédelmi képvisellel rendelkeznek, bár Ceaușescu-rezsim lemondott róluk, nincs kiépített kapcsolatuk a nyelvi többséggel. A magyar–román együttélés normalizálására új esélyek nyíltak.

1990. január 23.

Ismertetik az NMF megyei Tanácsa büroójának összetételét: Bozîntan Constantin mérnök (elnök), Unterlender Mérai János mérnök (alelnök), Tăședan Cornel közgazdász (alelnök), Blage Virgil tanár (titkár), Geoneata Constantin Liviu őrnagy, Tonca Alice közgazdász, Ionasu Elena tanár, Hermann László mérnök és Davidescu Radu mérnök (tagok).

1990. január 23.

Sever Dumitrașcu történész, a Körösvidéki Múzeum igazgatója, akit nacionalizmusáról és Ceaușescu iránti hűségéről ismertek, nyilatkozik a kényszerítő körülményekről, a tervbe vett Ady és Vulcan Emlékmúzeumok megszüntetési tervéről. A Múzeumnak alig van magyar munkatársa, az elmúlt években Czir Zoltán geológust és Venczel Márton biológust alkalmazták.

1990. január 23.

Megbeszélést tartottak a Királyhágó menti Egyházkerület (Királyhágómelléki Református Egyházkerület) megújítási tanácsának küldöttei. A megbeszélés központi témája az egyházkerület sorsa és a soron következő püspökválasztás. A megbeszélésen Tőkés László temesvári lelkipásztorként vett részt. Az egyházkerületen belüli ellenzéki csoport nem kötelezte el magát Tőkés megválasztása mellett.

1990. január 24.

A Dunaújvárosi és a Móri Könyvtár juttatta el adományait a nagyváradi magyarságnak. Az adomány behozatalát a dunaújvárosi Petőfi Kör szervezte meg Hankovszky Péter elnök vezetésével. A Kör további kulturális és sportkapcsolatokat kíván építeni Nagyváraddal. A szállítás költségeit a Dunaferr Dunai Vasmű vállalta magára. Az adományt az RMDSZ Bihar Megyei Szervezete vette át könyvtár-alapítási céllal.

1990. január 24.

A nagyváradi születésű Szatmári Sándor, a Dinamo futballistája, akit Satmareanu II néven ismertek, Németországba szökött, itt telepedett le. A hetvenes évek történéseit meséli el, amikor a „lebozgorozás” miatt nevet kellett változtatnia (*Bihari Napló*).

1990. január 24.

A nagyváradi Pedagógiai Líceumban új vezetőséget választottak. Igazgató: Mihai Drecin, aligazgatók Elena Bonchis és Pál Emília.

1990. január 24.

A Nagyváradi Területi Televízió stúdió magyar nyelvű adást indít. Kérlek mindazokat, akik videófelvevővel rendelkeznek, hogy segítsék munkájukat.

1990. január 24.

Néhány lelkes helybeli eszperantista megalakította a nagyváradi Felix Eszperantó Szövetséget. A bizottságot Szücs Irén képviseli.

1990. január 24.

Tőkés László tájékozódás céljából meglátogatta az RMDSZ Bihar megyei szervezetének székházát. A vezetőséggel folytatott beszélgetésben érdeklődött a szervezetnek a vallási felekezetekkel, egyházakkal és nemzetiségi szervezetekkel kialakított kapcsolatairól.

1990. január 25.

A Bihar Megyei Németek Demokratikus Fóruma felkéri a megye német nemzetiségű lakosait, hogy jelentkezzenek fogadó óráikon az RMDSZ-székházban.

1990. január 25.

A Sportcsarnokban sor került a főtanfelügyelő-választásra. A demokrácia jegyében a főtanfelügyelő-helyettesnek a megyében élő legnagyobb lélekszámú kisebbséget képviselő magyar tanárembert kellett megválasztani. Niculina Moga lett a főtanfelügyelő 294 szavazattal, helyettese Torday Lajos 255 szavazatot kapott.

1990. január 25.

Az NMF Megyei Tanácsa kinevezte a megye új vezetőit. A megye polgármestere Doru Drăghici mérnök, helyettese Herchi István ügyész, titkár Serban Blaj.

1990. január 26.

Alakuló ülésüket tartották a Bihar megyei zöldek az RMDSZ-székházban. Szándékukban áll csatlakozni az országos Ökológiai Mozgalomhoz.

1990. január 26.

Lapot indít az RMDSZ Bihar megyei Szervezete, az *RMDSZ Figyelőt*. A lapot a tagság kérésére indítják, mely nemcsak a tagság eligazítását, hanem az etnikumok közötti párbeszédet is céljául tűzte ki.

1990. január 26.

A MIDESZ bejelentette, hogy *Majomsziget* címmel hetilapot indít.

1990. január 27.

A főtanfelügyelő-választást követően megválasztották a magyar tanítókért felelős tanfelügyelőt, Erdei Ferencet. A Bihar megyei magyar nyelvű oktatás ügyében a BMPSZ keretében működő Ideiglenes Operatív Bizottság nyilatkozatot fogalmazott meg. A jövőben a magyar nyelvű oktatás számára két út körvonalazódott. Önálló igazgatású, önálló épülettel rendelkező magyar tannyelvű iskolák megszervezése, vagy önálló magyar tagozatok működése iskolán belül. A helyzet megoldása érdekében az Operatív Tanács javaslatára a szövetség párbeszédet javasol a hasonló román szervezettel (Asociația Cadrelor Didactice din Bihor) és a helyi sajtó (*Crișana* és a *Bihari Napló*) részvételével.

1990. január 28.

Újraindul a Bihari Napló Galéria, előtte Fáklya Galériaként ismerték. A szerkesztőségi folyosó teret nyújt időszakai képzőművészeti kiállítások szervezésére.

Rotter Gizella bécsi üzletasszony a *Bihari Napló* bécsi tudósítójaként fog tevékenykedni. Megválasztották Bihar megye polgármesterét Doru Drăghici mérnök személyében, helyettese Herchi István jogász, titkár Șerban Blaj ügyész.

1990. január 29.

Az NMF mellett tüntettek a városban. A tüntetők az ország stabilitását féltik a választások megszervezéséig.

Az NMF Bihar Megyei Tanácsa megalakulását sokan nem tartják demokratikusnak. A választási procedúrát, melyet Teodor Pop ügyész vezetett, megkérdőjelezik. Az NMF-vezetésbe a város nagyvállalatainak a képviselői nem kerültek be. A választási gyűlést Constantin Bozîntan, E. Ionescu, Alice Tonca és Vasile Blaga vezették, akiket a közönség kifütyölt. Ennek ellenére levezették az ülést.

1990. február 2.

A Német Demokrata Fórum szervezőbizottsága nevében Niglesz János felhívást intézett a nagyváradi német nemzetiségű lakossághoz, hogy minél nagyobb létszámban jelentkezzenek és iratkozzanak fel a szervezet listájára.

1990. február 2.

Harangszó címmel jelenik meg kéthavonta a Királyhágómelléki Református Egyházkerület lapja.

1990. február 2.

Ismertetik az NMF és az NMF területi tanácsainak megalakulására, felépítésére és működésre vonatkozó törvényrendelet 2. szakasza alapján megalkotott törvényrendelet-tervezetet, amely a parlament, Románia elnöke és a helyi tanácsok megválasztásáról intézkedik.

1990. február 2.

Az RMDSZ székházban iskolaügyi kerekasztal megbeszélésre került sor. A megbeszélés fő témája a magyar iskolák megalakulása. Részt vettek román részről: Doina Sfirlea, dr. Mihai Drecin és Gheorghe Turdean tanárok, Virgil Podoaba, a *Familia*, Florin Ardelean, a *Gazeta de Vest* szerkesztője, magyar részről Nagy István, Jankó Szép Sándor, Kiss István György tanárok, Nagy Béla, az RMDSZ Bihar Megyei Szervezetének elnöke, valamint Hermann László, az NMF Bihar Megyei Tanácsának képviselője.

1990. február 5.

Február 5-re virradó éjszaka ismeretlen tettesek fekete festékekkel mázolták le a magyar nyelvű feliratokat és olyan üzletek kirakatait, ahol magyar nyelvű információkat is közöltek. Ugyanakkor uszító, magyarellenes falragaszokat ragasztottak ki a különböző intézmények falára.

1990. február 5.

Az RMDSZ nagyváradi tagsága gyűlést tartott, amelyen megválasztották a szervezet városi vezetőségét. Elnök Pápay Zoltán, alelnök Szombati Gille Ottó, titkár Ujvárosi Imre.

1990. február 7.

A Bihar megye főtanfelügyelő-helyettesével, Torday Lajossal készült interjú a Bihar megyei magyar oktatási rendszer kiépítésének folyamatát ismerteti.

Hetvenegy év után Nagyváradon új irodalmi-művészeti-közéleti hetilap jelenik meg, a *Kelet–Nyugat*.

1990. február 8.

Hermann László, az NMF Bihar Megyei Ideiglenes Tanácsa mellett működő Nemzetiségi Iroda főnöke tiltakozik a politikai destabilizációt segítő falragaszok ellen.

1990. február 9.

A *Fáklya* január 24-i számában Fábián Imre újságíró interjút közölt Sever Dumitraşcu múzeumigazgatóval *Milliók a szemétkben* címmel. A cikk kapcsán vita bontakozott ki a múzeum Ceauşescu-kultusza kapcsán. Doina Ignat régész, nyílt levélben cáfolta a közölteket. A *Bihari Napló* főszerkesztője, Stanik István nyílt levélben válaszolt Ignatnak. A Dumitraşcu-korszak megszorításairól, magyarellenességéről a múzeum munkatársai Jakobovits Miklós festőművész és Hadnagy Árpád geológus mondják el véleményüket.

1990. február 9.

A nagyváradi magyar színtársulat *Van benne valami* címmel bemutatta az elmaradt szilveszteri kabarét. Az előadást Gábor Kati rendezte, a kabaréban fellépett Miske László jelenleg Magyarországon élő művész, aki évtizedekig a társulat tagja volt.

1990. február 10.

Szabó Ernőt, az Avicola munkását, aki a temesvári forradalom idején kiküldetésben tartózkodott Temesváron, a Nord Hotel előtt fegyveresek igazoltatták, majd őt és két társát lelőtték. Korházi kezelésre szorult, segílyt nem kapott. A MIDESZ kezdeményezésére a városban gyűjtést indítottak a megsegítésére. A segélyakció eredménnyel járt.

1990. február 11.

A hosszas megbeszélések követően, melyben a Tanfelügyelőség, a BMPSZ és az 5. számú Ipari Líceum tanárai is részt vettek, a román és magyar tagozat békés szétválása következett. A román tagozat, az Oktatási Minisztérium leirata értelmében másik épületbe költözik. A kijelölt épület a volt pártiskola épülete, melyre a hadsereg is igényt tart. Megoldás lenne a Tanfelügyelőség épületének átadása, ha az intézmény átköltözne a megyei tanács épületébe. A vitába belekeverték a Történelem–Filológia Líceumot, a volt Premontrei Főgimnáziumot. A szülők és diákok, nemzetiségre való tekintet nélkül, tüntettek a bentlakásos Líceum megtartásáért. Doru Drăghici polgármester az ügy mihamarabbi békés rendezését szeretné.

1990. február 11.

John Bukovsky, a Szentszék kelet-európai ügyekkel foglalkozó titkára a Nagyvárad Katolikus Egyházmegyébe látogatott tájékozódni a római katolikus és görög katolikus egyházak és hívek helyzetéről.

1990. február 12.

Az 5. számú Ipari Líceum román és magyar tagozata külön iskolaként működik. A magyar tagozat az iskola régi épületében Ady Endre Líceum néven, a román tagozat a volt pártiskola épületébe került. Az ünnepélyes megnyitó február 12-én volt, az iskolát Aurel Lazăr Líceumként jegyezték.

1990. február 12.

Félix-fürdőn a Crişana Szállóban *Expo Progress '90* néven computer kiállítást szervezett a nagyváradi Teleprecizia Szövetkezet, az ausztriai Computer export – Nagy-Ges-mobil és a magyarországi Sintezis Kft. A kiállításon számítógépeket, irodatechnikát szórakoztató elektronikai termékeket állítottak ki. A kiállítás kivitelezője az Ausztriában élő, szatmári származású Nagy Gábor üzletember.

1990. február 14.

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület előljárói az NMF városi és megyei vezetőinél kérték az 1931-ben a püspökség által megvásárolt Leontin Sălăjean u. 27. szám alatti ingatlan helyzetének rendezését, mi több, az épület visszaszolgáltatását jogos tulajdonosának. Az ingatlan emeleti részét 1945-ben a Magyar Népi Szövetségnek utalták ki, 1962-ben a Román Kommunista Párt az akkori püspöktől Buti Sándortól adományozási okiratot kényszerített ki. 1989. decemberig az épületben az RKP káderképzője működött. 1990. januártól az RMDSZ Bihar megyei szervezete és a MIDESZ kapta meg székházként.

1990. február 14.

Az NMF Bihar Megyei Tanácsa találkozót szervez a politikai pártok és politikai jellegű tömegszervezetek képviselőivel. Céljuk a Nemzeti Egység Ideiglenes megyei tanácsának létrehozása.

1990. február 15.

Nagy Béla, az RMDSZ ideiglenes megyei vezetőségének elnöke nyilatkozott a szervezet közelgő megyei választása előtt. Az RMDSZ megalakulását december 22-re teszi, Gittai István költő lakásán, ahol Varga Gáborral, Borbély Gáborral hallgatták Domokos Géza felhívását a TV-ben. A felhívás elhangzása után névsort készítettek azokról, akiket mozgósítani lehet. Másnap a székesegyház templomkertjében gyülekeztek, megbeszélték a teendőket, az elhangzottakat jegyzőkönyvbe foglalták. Nagy Béla a konfliktushelyzetek megoldására, így a román–magyar problémák megoldására is a párbeszédet tartja alkalmas útnak. A megyei szervezetben mindenki önkéntes alapon dolgozik, kivétel

Méder Zsolt titkár. A választás előtt az ideiglenes vezetőség feloszlik, a következő vezetésről 250 küldött dönt.

1990. február 15.

A Nagyvárad-Olaszi városrészben van a város régi temetője, melyet 1778-ban szenteltek fel. A kommunista érában, 1986-ban ezt temetőt bezárták. Azt követően a síremlékek a vandalizmus áldozatai lettek. Matos Ferenc kanonok szerint a temető az Olaszi plébánia tulajdona. A temető egyik részét a város vezetése kifarcellázta, garázsokat akarnak építeni. A városgazdálkodási részleg vezetőjének, Ciornei Teodornak nincs tudomása a kisajátításról. A temetőben áldatlan állapotok vannak, a sírokat benőtte a bozót, megközelíthetetlenek, több síremléket ledöntöttek.

1990. február 17.

Csoma Judit művésznő 1980-ban repatriált Magyarországra. Annak ellenére, hogy Tompa Gábor is hazahívta, nem jött vissza. Életútjáról, sikereiről és megtorpanásiról beszél.

1990. február 17.

A *Bihari Napló* sorozatinterjút készít volt politikai foglyokkal. Rocska Gyulát, aki iskolásként az 1956-os magyarországi forradalom mellett szervezkedő fiatalok csoportjával buktatták le, 1960-ban 64 év börtönre ítélték, végül hét évet kellett letöltenie.

A Nagyvárad Körzeti TV-stúdió Legmann Ronald vezetőségi tag lakásán működik. Az engedélyek egy részét sikerült Bukarestből beszerezniük. Magántulajdonban levő kamerákkal készül az adás. Az NMF a Pedagógusok Házát jelölte meg székhelyként. Holland és német segítséggel kívánják felszerelni a stúdiót.

1990. február 17.

A 4. számú Általános Iskola magyar osztályainak debreceni kollégáik könyvadományokat szerettek volna hozni ajándékba. A határon a vámőrség

visszafordította az autóbust, azzal az indokkal, hogy a 4-es Iskolának nincs az adományra szüksége.

1990. február 17.

Ötven év múltán újra megjelentetik a *Szalontai Lapokat*.

1990. február 18.

Sor került az RMDSZ Bihar megyei vezetőségének megválasztására. Jelen voltak a területi szervezetek, a munkahelyi alapszervezetek és szakmai tagszervezetek képviselői. Elnök: Nagy Béla dramaturg, ügyvezető alelnök: dr. Király Ernő ügyvéd, szervezési alelnök: Faragó Károly mérnök, titkár: Váradi Réka jogtanácsos. Tagok: Rocska Gyula technikus, Méder Zsolt üzemmérnök, Varga Gábor vegyészmérnök, Orbán Mihály közgazdász és Kiss Törék Ildikó színművész.

1990. február 19.

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület épületében megkezdődött a Romániai Magyar Keresztény Egyházak Szövetségének ülése. Négy egyház (a római katolikus, az evangélikus, az unitárius és a református egyház) képviselői megvitatták a szabálytervezetet, majd az Újvárosi református templomban közös istentiszteletet tartottak Sikli László római katolikus, Boda József unitárius, Máté Csaba evangélikus és Tőkés László református lelkészek szolgálatával. Tőkés László az utcán összegyűlt tömeghez magyar és román nyelven szólt. Tőkés László temesvári lelkészt választották a szövetség elnökének. A titkárság tagjai: Czirják Árpád és Sikli László római katolikus, Raduch Zsolt evangélikus, Szabó Árpád unitárius, Vetési László és Veress Kovács Attila református lelkészeket választották.

1990. február 20.

Kiss Törék Ildikó a nagyváradi magyar kulturális törekvéseket összegzi. Ide tartozik az Ady Múzeum átrendezése, a tárlat kibővítése, egy magánygyűjteményre támaszkodó színháztörténeti múzeum kialakítása, önálló magyar nyelvű állománnyal rendelkező

könyvtár megnyitása, tárlatok, koncertek stúdió előadások (Varga Vilmos Ady- és Meleg Vilmos Csokonai-estje).

1990. február 22.

Molnár János lelkipásztor, Tőkés László egykori évfolyamtársa, az *Ellenpontok* szamizdat szerkesztője, Arad mellett, Borosjenőn volt lelkész 1989 előtt. Ellenzéki tevékenysége miatt kiutasították Romániából, de Magyarország nem fogadta. Szegeden sikerült letelepednie családjával, a szegedi Erdélyi Kör vezetőségi tagja. A nyolcvanas évek bonyolult történéseit ismerteti a *Bihari Naplóban*.

1990. február 24.

Szülők kezdeményezésére elkezdődött a magyar óvodai és napközis csoportok megszervezése. A szervezés január óta tart. Az első magyar csoport óvónője Király Nagy Magda óvónő lenne. A kérvények felettes szervekhez való eljuttatását Erdei Ferenc tanfelügyelőre bízta.

1990. február 24–25.

Az RMDSZ megtartotta harmadik országos munkaülését. Megválasztották a 23 tagú Ideiglenes intézőbizottságot és a vezetőséget. Tiszteletbeli elnök: Tőkés László, elnök: Domokos Géza, alelnökök: Balázs Sándor (Kolozsvár), Borbély Zsolt Attila (MIDESZ), Folticska Ferenc (Bukarest), Formanek Ferenc (Szatmár), Verstóy Attila (Bukarest). Elnökségi tagok: Antal István (Székelyudvarhely), Béres András (Marosvásárhely), Nagy Béla (Nagyvárad), Sylvester Lajos (Sepsiszentgyörgy), Zólya László (Csíkszereda).

1990. február 27.

A MIDESZ meghívására Nagyváradon lépett fel a Budapesti Rádiókabaré. Felléptek: Aczél Endre, Garas Dezső, Nagy Bandó András, Farkasházi Tivadar, Bajor Imre és Katona István.

1990. február 27.

A Romániai Orvosok Független Szakszervezete nagyváradai és Bihar megyei tagsága tüntetést szervezett. Kérték, hogy változtassanak a szakorvosi vizsgákon, változtassák meg és differenciálják a vizsga tananyagát, a versenyvizsgát megelőzően függesszék ki az üres helyeket. A megmozdulásra az ország negyven megyéjében került sor. Az Egészségügyi Minisztérium nem foglalt állást az orvosok és mentőorvosok védelmében.

1990. február 27.

Az RMDSZ Bihar megyei szervezetének védnöksége alatt megalakult a Bihar megyei Magyar Mezőgazdászok Egyesülete. Megbízott elnök: dr. Nagy Mihály. Tagok: dr. Csapó József, dr. Mátés István, Bonczidai Márton, Csutak Ferenc, Horváth Géza, Király Sándor, Szőnyi László agrármérnökök és Váradi József közigazdász.

1990. március 1.

Az Ady Endre Líceumban beindul a táncház. A mozgalomnak nincs helyi előzménye. A táncházat Makai Zoltán elektromérnök, vállalkozó vezeti.

1990. március 1.

Megalakult az Vatra Românească Szövetség nagyváradai fiókszervezete. Alakuló gyűlésüket az Aurel Lazăr Líceumban tartották. Az alakuló ülésen részt vettek: Nicolae Marian, Grigore és Mariana Ploșteanu Marosvásárhelyről, Iustinian Petrescu, Dr. Răzvan Giuvelescu, Ionel Roman és Vlad Codrea Kolozsvárról. Első felhívásuk február 22-én jelent meg (*Gazeta de Vest, Crișana Liberă*).

1990. március 3.

Nagyvárad Testnevelési és Sporttanácsa a Sport- valamint az Oktatási Minisztériumban kérvényezik a Pedagógiai Főiskola működését, ahol újra elkezdődhetne a testneveléstanárok képzése. Maróti Sándor a TST főelőadója ismerteti a szakújrászervezésének elveit.

1990. március 4.

Dinnyés József magyarországi előadóművész Nagyváradon koncertezik, az előadásra az RMDSZ-székház termében kerül sor.

1990. március 6.

Kiss Török Ildikó színművész nyílt levélben hívja haza a Magyarországra szökött vagy repatriált színészeket és rendezőket. A levél *Gyertek haza* címmel megjelent a budapesti *Mai Nap* január 31-i számában. A levél vitát kavart. Nyílt levélváltásra került sor, melyben részt vett: Csoma Judit, színművész (Magyarország), Szűcs László újságíró (Nagyvárad), Nagy Béla (Nagyvárad), Zudor János újságíró (Nagyvárad).

1990. március 7.

A debreceni Csokonai Színház Molnár Ferenc *Doktor úr* című darabjával vendégszerepelt Nagyváradon.

1990. március 14.

A Nagyvárad Római Katolikus Egyházmegye hatósága közli, hogy visszanyerték évszázados státusukat, a nagyvárad püspökséget. A Szentatya kinevezte Nagyvárad 81. püspökét Tempfli József nagyvárad-olaszi plébános, szentjobbi apát személyében.

1990. március 14.

Horia Văideanu, Nagyvárad polgármestere egészségi okokra hivatkozva lemondott tisztségéről, helyette a Nemzeti Egység Ideiglenes Tanácsa Octavian Bot elektromérnököt nevezte ki a tisztségre.

1990. március 14.

Az RMDSZ Bihar Megyei Tanácsa felhívja a megye magyar és román lakosait, hogy méltósággal és fegyelmezetten vegyenek részt a március 15-i rendezvényeken.

1990. március 15.

Az RMDSZ Nagyváradi szervezete és a MIDESZ vezetősége ismerteti a március 15-i ünnepi programot. A koszorúzás Rulikovszky Kázmér sírjánál kezdődik és Szacs vay Imre szobránál folytatódik. Délután a Szigligeti társulat művészei *Március igaza* címmel emlékműsört tartanak az RMDSZ-székházban.

Magyar és román fiatalok együtt koszorúztak március 15-én. *Szabadság, egyenlőség, testvériség* volt a jelszó. A koszorúzáson részt vettek: az RMDSZ, a MIDESZ, a Román Nemzeti Liberális Párt, a Szabad Román Ifjúsági Szövetség, az Înfrățirea Vállalat, a Metalica Vállalat, a 3-as, 4-es és a 16-os Általános Iskola és az Ady Endre Líceum képviselői.

1990. március 16.

Vád alá helyezték és ideiglenesen letartóztatták a Román Kommunista Párt Bihar megyei párttitkárát, Ioan Vulturart hatalommal való visszaélés gyanújával.

1990. március 16.

A *Bihari Napló* közli a *Párizsi Kisebbségi Szerződés* szövegét, kommentárt nem fűztek a szöveghez. A szerződés a Szövetséges és Társult Főhatalmak, valamint Románia között jött létre 1919. december 9-én.

1990. március 17.

A Megyei Kisebbségi Iroda határozattervezetet terjesztett a NEIT elé. A tervezet tartalmazza a kétnyelvű helységnévtáblák, feliratok és utcanevek, intézmények felirataira vonatkozó elvárásokat. A kérések a nemzeti identitás megőrzésére vonatkoznak.

1990. március 18.

Megjelent a *Temesvári Kiáltvány* teljes szövege.

1990. március 20.

A *Bihari Napló* tudósít a marosvásárhelyi eseményekről *Marosvásárhelyi pillanatfelvételek* címmel. A következő napokban is első oldalon hozzák a tudósításokat és véleményeket.

1990. március 20.

Az RMDSZ Bihar megyei szervezetének vezetői megköszönik a békés részvételt a március 15-i rendezvényeken.

1990. március 20.

Doru Drăghici polgármester szeretné, ha az RMDSZ helyi vezetői és a Vatra Românească szervezet képviselői párbeszédet kezdenének. Reméli, hogy a városban nem lesz feszültség, nem lesz szükség rendőri beavatkozásra.

1990. március 20.

A Bihari Napló Kiadóvállalat munkatársai szolidaritásukat fejezik ki a marosvásárhelyi és szatmári kollegáik iránt, akiket megakadályoznak munkájuk végzésében. Tiltakoznak a ROMPRES ellen, amely nem ad korrekt tájékoztatást.

1990. március 20.

Az RMDSZ Bihar megyei szervezete felhívással fordult a NEIT Bihar Megyei Tanácsához. Felháborodásukat fejezik a Vatra Românească marosvásárhelyi szervezete nacionalista megnyilvánulásaival szemben, tiltakoznak a Sütő Andrást ért atrocitásokért. Figyelmeztetik a NEIT Bihar Megyei Tanácsát, hogy az esetleges zavargásokért őket teszik felelőssé.

A NEIT Bihar Megyei Ideiglenes Tanácsa közleményben ítéli el az erőszakot, a gyűlöletet és azokat, akik ilyesmiket kezdeményeznek. December 22. szellemében az *Erőszak nélkül* jelmondatot választják.

1990. március 20.

A *Bihari Napló*ban közlik az RMDSZ programtervezetét, amelyet a Nagyváradon megrendezendő kongresszusra készítettek elő.

1990. március 20.

A Szigligeti Társulat művészei Szolnokon vendégszerepelnek Sütő András *Vidám sirató* című darabjával.

1990. március 20.

A *Gazeta de Vest* szerkesztőbizottsága tiltakozik a marosvásárhelyi és szatmári etnikai konfliktusok ellen.

1990. március 20.

A Vatra Românească kulturális szervezet Bihar Megyei Fiókja felhívásában józanságra és felelősségtudatra inti a lakosságot.

1990. március 21.

Doru Drăghici megyei polgármester felhívása. A tanügyben jelentkező problémák megoldása érdekében a Polgármesteri Hivatal termében Mihai Şora tanügyminiszter és több minisztériumi beosztott, a megyei tanfelügyelőség és a pedagógusok szakszervezetének képviselői jelenlétében megbeszélést tartottak. A megbeszélésen elhatározták, hogy március 31-én megyei tanfelügyelő és tanfelügyelő-helyettes választást tartanak, amelyen egyéni szavazati joggal részt vehet minden pedagógus, mérnök-tanár vagy szakoktató.

1990. március 21.

A sajtóban megjelent a marosvásárhelyi ifjúság 1990. március 22-i kiáltványa.

A nagyváradai értelmiségiek nyilatkoznak (*Bihari Napló*) a marosvásárhelyi eseményekről. Megszólalnak: Radu Enescu szerkesztő, Florin Ardelean szerkesztő, Stefan Gencaru román tanár, Valeriu Susa, Săşianu Alexandru főmuzeológus.

1990. március 27.

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület vezetősége közleményben ítéli el az országban tapasztalható helyzetet. Kéri az ország vezetőit, hogy tegyenek meg mindent a vérontás és a sovíniszta megnyilvánulások megakadályozására.

1990. március 28.

A Királyhágómelléki Református Egyházkerületben püspökválasztást tartottak. Az érvényes 268 szavazatból 254-et Tőkés László kapott. Tőkés László lett az egyházkerület püspöke, Veress Kovács Attila a főjegyzői tisztséget tölti be.

1990. március 28.

Az Oktatásügyi Minisztérium utasításai szerint és a Bihar Megyei Tanfelügyelőség vezetőségének választását szervező bizottság határozata értelmében a tanügyi szervezetek megtették javaslataikat a főtanfelügyelő és főtanfelügyelő helyettes személyére. A szakszervezetek Gavril Hădăreanu filozófia szakos tanárt jelölték. A főtanfelügyelő helyettesi állásra a BMPSZ, a Romániai Szlovákok és Csehek Demokratikus Szövetségének Bihar Megyei Tagozata és a Bihar Megyei Német Demokratikus Fóruma közösen állított jelölteket Boer Antal Ferenc, Fleisz János és Nagy F. István személyében. A *Bihari Napló* közli a jelöltek életrajzi adatait.

1990. március 28.

A *Crișana Liberă* közli a Vatra Românească Bihar Megyei Tagozata álláspontját a etnikai konfliktus kapcsán. Szerintük Bihar megyében a párbeszéd és kölcsönös türelem tette lehetővé a konfliktusok elkerülését. A szervezet abból az álláspontból indul ki, hogy Románia egységes nemzetállam és az állam hivatalos nyelve a román. Elítéli az egyes csoportok azon törekvéseit, hogy egyoldalúan jussanak kiváltságok birtokába.

1990. március 28.

Tőkés László *Marosvásárhely tanulsága* címmel közli véleményét. A romániai rendszernek sikerült megint félrevezetnie az USA politikusait, mert a történeteket úgy

állították be, hogy azért a román és magyar lakosság egyaránt felelős. Az igazság az, hogy Marosvásárhelyen és Szatmáron a békésen, demokratikusan jogaikért tüntető magyarokat felbújtatott román tömegek támadták meg.

1990. április 1.

Az RMDSZ Országos Ideiglenes Bizottsága Elnöksége közleményt adott ki az 1990. március 29-én tartott üléséről. A felvetett problémák között elemezték a szélsőséges nacionalista elemek Marosvásárhelyen és más helységeken bekövetkezett fellépése nyomán kialakult helyzetet. Felhívják a Szövetség és a romániai magyarok figyelmét a következőkre: ne engedjenek semmiféle provokációnak, folytassanak építő szellemű párbeszédet az összes politikai, társadalmi és művelődési szervezettel, a többség kötelessége védelmezni a kisebbséget elv alapján, igénylik ennek az elvnek a betartását.

1990. április 1.

Az RMDSZ Kongresszus időpontja április 21–22., helyszín Nagyvárad. Ismertetik a választási kampánnyal kapcsolatos tennivalókat.

1990. április 1.

Az RMDSZ bejelentette, hogy csatlakozik a *Temesvári Kiáltványban* meghirdetettekhez.

1990. április 1.

A Bihar Megyei Autószállítási Vállalat és a magyarországi Volán Vállalat közötti megegyezés alapján április 2-től új járatokat indítanak két útvonalon: Félix fürdő–Nagyvárad–Bors–Ártánd–Debrecen, illetve Nagyvárad–Szalonta–Varsád–Gyula–Békéscsaba útvonalon.

1990. április 2.

Margitta Város Nemzeti Egység Ideiglenes Tanácsa, a Szabad Demokrata Szövetség, a Szabad Demokrata Ifjúsági Szövetség, a Magyar Ifjúsági Demokrata Szövetség, a Roma Szövetség és az RMDSZ (margittai szervezete) nyilatkozatban fogalmazták meg

törekvésüket, azért, hogy Margitta város az együttélés és a barátság városa legyen. Elítélik az uszító, rágalmazó és lejárató megnyilvánulásokat. A választási harcban a politika békés eszközeit kívánják felhasználni. Lehetőségek szerint mindent megtesznek a kisebbségek egyéni és kollektív jogainak érvényesítésére, az alkotmány és a nemzetközi szervezetek által biztosított keretek között. Elítélik a marosvásárhelyi eseményeket. Határozott intézkedéseket kérnek az ilyen megnyilvánulások megelőzésére.

1990. április 2.

Sütő András televíziós interjúban nyilatkozott a marosvásárhelyi eseményekről március 30-án. Az interjúban kitér Petre Roman miniszterelnök idejétmúlt álláspontjára, miszerint a marosvásárhelyi zavargásokat a március 15-i megemlékezések váltották ki. Tisztázza a magyarokat ért vádakat. Beszél Judea ezredes szerepéről, aki a városi tanács elnökei tisztségét is betöltötte, valamint Scricieiu generális tevékenységéről a feszültségkeltésben és annak fenntartásáért. A marosvásárhelyi magyarelles zavargásokat a Vatra szervezte, segítségükre volt a Román Televízió és a ROMPRES hírügynökség is.

1990. április 3.

A nagyváradai Sportiskola igazgatójának Bíró Ferenc kézilabda edzőt nevezték ki. Az iskola 11 sportágban nevel sportolókat. Annak ellenére, hogy a bázist több nagyváradai üzem sportolói is használják, anyagi támogatást nem nyújtanak az iskola fenntartásához.

1990. április 4.

Balint Vasile, a Megyei Munkaügyi Igazgatóság közigazdásza nyilatkozott a megye munkaképes lakosságának foglalkoztatottságáról. Bihar megyében a bejegyzett munkanélküliek száma 1000 fő, részben szakképzetlen, részben felsőfokú végzettséggel rendelkező műszaki értelmiségiek. A képzett szakemberek elhelyezése gondot okoz, a megye ipari vállalatainál többen, akik felsőfokú végzettséggel rendelkeznek, szakmunkásként dolgoznak az Infrățirea, Mecanica, Járműszerelvény vállalatoknál. A tevékenység akadozása miatt főleg az építőiparban, mezőgazdasági vállalatoknál, a gépgyártó vállalatnál és a turizmus területén varthatók a leépítések.

1990. április 5.

Kozári Ildikó és Hompóth Zoltán a magyarországi Komlóról több alkalommal hozott segélyszállítmányokat Nagyváradra és Belényesbe. A kapcsolatfelvételt követően a magyarországi partnerek hivatalosítani szeretnék Komló és Belényes testvérvárosi kapcsolatát. A kapcsolatfelvétel első állomása gyermekek táboroztatása. A pénzügyi háttérrel több magyarországi vállalt, magánszemélyek és az egyházak biztosítják.

1990. április 5.

Az RMDSZ székelyhídi taggyűlésén a szervezési problémák mellett a község problémái kerültek előtérbe. A lakosok a jövő kiindulópontját az „aranykor előtti időszakban keresik”. Követeléseiket nyolc pontban foglalták össze: Nemzetiségi Minisztérium létrehozása, Nemzetiségi törvények kidolgozása, az Ideiglenes Nemzeti Egység Tanács foglaljon állást a nemzeti kérdés megoldására, rögzítsék alkotmányban a nemzetiségi képviselők parlamenti, megyei és községi képviseletének vétőjogát, hozzák nyilvánosságra Székelyhíd 20 főnyi besúgójának nevét, önálló magyar középiskolát, az egykori középiskolai tablók kifüggesztését, Székelyid gazdasági egységeinek leválasztását Mihályfalva és Margitta közigazgatásáról, az RMDSZ szervezésében állítsák össze Székelyhíd oktatástörténetét.

1990. április 6.

Szalárdon sztrájkot hirdettek meg a Fogyasztási Szövetkezet alkalmazottai, az üzletek zárva maradtak. Nem lehet tudni kinek az utasítására kezdődött a sztrájk. A szövetkezet volt elnökét Sfirle Ioan visszaélések miatt leváltottak. Január 17-étől többen is betöltötték ezt a tisztséget: Komáromi János rendőrségi alkalmazott, Csegődi Géza áruszakértő. Végül a szövetkezet élére Crețu Liviut nevezték ki. A helyzet kritikussá vált, maga a Nemzeti Megmentési Front Ideiglenes helyi elnöke, Cenc József is fenyegető levelet kapott. A szalárdiak Sfirle Ioan üzletvezetővé való kinevezését ellenzik.

1990. április 8.

Az RMDSZ Országos Ideiglenes Intéző Bizottsága Elnökségének közleménye az 1990. április 5-én, Sepsiszentgyörgyön tartott munkatársokról. A marosvásárhelyi eseményekre való tekintettel döntöttek a szövetség Nagyváradon megtartandó I. Kongresszusának időpontjáról. A többen kongresszus helyszínének megváltoztatását javasolták, Csíkszeredát és Bukarestet jelölve meg. A helyszínt nem változtatták meg, bizonyítva ezzel a demokrácia megszilárdulását. A parlamenti választásokra való felkészülés rendben zajlott, mindem helyi szervezetben megtörténtek a jelölések a „tisztá szándékhoz tiszta emberek” elv alapján. A kongresszusra 1990. április 19-én kerül sor Nagyváradon.

1990. április 10.

Az RMDSZ fontosnak tartotta a félreértések elkerülése végett felhívni a sajtó figyelmét a közvélemény korrekt tájékoztatására az április 21–22-én Nagyváradon megtartandó kongresszusról. A kongresszuson az erélyi, bukaresti és moldvai magyarság 350 képviselője vesz részt, hogy elemezzék a romániai magyar kisebbség politikai helyzetét, jóváhagyják a szövetség programtervezetét és alapszabályát, kijelölik a megválasztott vezetőséget. A tanácskozás központi témája a májusi parlamenti választás és a hozzá vezető út kijelölése.

1990. április 10.

350 nagyváradai gyermek tölti szünidejét Magyarországon. A magyar és román gyermekek ellátását különböző magyarországi települések családjai vállalták. Az akció szervezője Marjalaki István Nagyváradról és a Meggyesi István, a debreceni Agronómiai Egyetem dékánja.

1990. április 11.

Herchi Ștefan alpolgármester sajtótájékoztatón ismertette a választásokkal kapcsolatos gyakorlati információkat. A pártok és politikai egyesületek szervezik a választási kampányt. A megyében 352 szavazókörzetet jelöltek ki. Folyik a választási listák

kitöltése, készülnek a VOTAT-feliratú választási pecsétek. Felkérlik a sajtó képviselőit, hogy minden hiányosságot jelezzenek.

1990. április 11.

A Iosif Vulcan Pedagógiai Líceum magyar anyanyelvű tanárai közleménye választ kíván adni a *Majomsziget* 7. számában megjelent cikkekre, melyben elmarasztalják őket, mivel nem engedélyezték, megakadályozták az intézet magyar diákjainak a MIDESZ március 13-ra meghirdetett sztrájkban való részvételét. A letiltást azzal magyarázták, hogy a tanulók többsége az ország tíz megyéjéből való, kollégiumi bentlakók, felelősséggel tartoznak értük. Mivel a diákmozgalom nem eléggé szervezett és a politikai légkör sem stabil, az országban jellemző a kapkodás és a politikai akarnokság, tiltásukkal a tanulók épségét védelmezték.

1990. április 11.

Nagyváradon alakult meg a megye és az ország első vegyesvállalata az Országos Kisipari és Szolgáltató Bizottság égisze alatt, CRISIA Vegyesvállalat néven, vezetője Flonta Aurel András. A tervezett tevékenység sokrétű: építkezéshez szükséges fém alkatrész, elektronikus berendezések, élelmiszerek, mezőgazdasági termékek, ruházati és bőripari termékek gyártása és forgalmazása. A vállalat 20 alkalmazottal kezdte meg a tevékenységét.

1990. április 12.

A kommunizmus évei alatt az RKP Bihar megyei titkára, Vulturar Ioan ellenőrizte a megye több mezőgazdasági vállalatát, közöttük a mihályfalvi AGRIT-ot. Az első titkár visszaélései napirenden voltak, főleg magyar személyek életét lehetetlenítette el. Dézsi Lajos, az érkörtvélyesi téesz elnöke mesél meghurcoltatásáról.

1990. április 12.

Ion Iliescu az NMF Ideiglenes Tanácsának elnöke, a Nemzeti Megmentési Front alelnöke villámlátogatásra érkezett a nyugati határszél városaiba. Arad, Szatmár után választási

kampányának újabb állomására érkezett Bihar megyébe. Az elnöki látogatás programjáról nem adtak ki pontos kommunikét.

1990. április 12.

Az RMDSZ programtervezetének főbb pontjait ismertetik: szabad demokratikus Romániát, kisebbségi önszerveződést, gazdasági átalakulást, környezetvédelmet, hatékony szociálpolitikát, korszerű oktatási és tudománypolitikát, kulturális autonómiát, vallásszabadságot, sokoldalú intézményi kapcsolatokat. Ismertetik az RMDSZ választási jelét.

Az RMDSZ Bihar megyei szervezete közli a belépési nyilatkozatot aláírt tagságával, hogy tagsági igazolványukat átvehetik ott, ahol a nyilatkozatot aláírták, Nagyváradon és a körzeti irodákban. Az okmány átvételekor kifizetik az évi tagdíj legalább negyedét, minimális tagdíj 5 lej, a tagdíjak biztosítják majd a szövetség évi költségvetését.

1990. április 12.

A nagyváradai Premontrei Gimnázium jogutódja a 4-es számú magyar tannyelvű középiskolaként működött, 1989 után felvette a Mihai Eminescu Líceum nevet, román és magyar tagozattal működik. András Ágoston nyugalmazott tanár számon kéri az iskola faláról eltüntetett Bartók Béla-emléktáblát. Bartók a premontrei gimnázium tanulója volt második gimnazista korában. Az emléktáblát Lechner Júlia készítette el 1956-ban, akkor az iskola központi folyosóján helyezték el. A tábla leleplezésekor András Ágoston tanárt letartóztatták államellenes tevékenységért. A Bartók-emléktábla helyére George Enescu emléktáblája került. Az új igazgatás feladata a táblát visszahelyezni.

1990. április 14.

Ion Iliescu Nagyváradai látogatásának állomásai: az Almérnöki Intézet és a Miorița Kötöttárugyár, ezt követte a NEIT Végrehajtó Bizottságának ülése a Megyei Tanács épületében, majd találkozott a Vatra Românească, aztán az RMDSZ, a MIDESZ és a TLD képviselőivel. Sajtótájékoztatón ismertette megelégedését a megye békés hangulata felett. Felhívta a figyelmet arra, hogy a forradalom utáni hónapokban természetes

jelenség az elidegenedés és gyanakvás, újra kell szervezni a gazdaságot, küzdeni kell a gazdasági válság ellen. A jövőben el fog tűnni a nemzetek közötti különbség jelentette ki, majd felhívta a figyelmet a jövőben a korrupció ellenes harcra.

1990. április 14.

Hajdúszoboszlón az egykori KISZ-üdülőben rendezték be 1988-ban a Belügyminisztérium Menekültügyi Hivatalának befogadó központját. A központ vezetője Patak völgyi Rudolf. 1988-ban 15 371, 1989-ben 18 556 román állampolgár keresett itt menedéket. Tartózkodási engedélyt 30 929 fő kapott, 689 fő önként visszatért Romániába, 3023 fő harmadik országban telepedett le. A marosvásárhelyi eseményeket követően újabb menekülthullám indult, először 174 fő, majd a létszám 194-re emelkedett. A menekültek Maros, Bihar, Szatmár és Kolozs megyei magyarok, legtöbbször értelmiségi.

1990. április 18.

Kettéoszlott a mihályfalvi Állami Mezőgazdasági Vállalat. A vállalat nem volt elég hatékony, a kisebb farmoknak kellett cipelni a vállalat terheit. A székelyhídiakat Vasadi József képviselte a megbeszélésen. A székelyhídiak szeretnék a saját termékeiket árusítani és újabb feldolgozó és termelő egységeket létrehozni.

1990. április 19.

Az RMDSZ Bihar megyei szervezete felkészült a kongresszus megtartására. A szervezéssel Faragó József szervezési elnök foglalkozott. A rendezvényre a Szakszervezetek Művelődési Házában kerül sor. Szombat délelőtt zajlik a plenáris ülés, délután kerül sor a szakcsoportok munkálataira. Vasárnap délelőtt újabb plenáris ülés lesz. Ion Iliescu látogatásakor tájékozódott a kongresszus lebonyolításának részletkérdéseiről. A szervezőket biztosította támogatásáról.

1990. április 19.

Az RMDSZ Bihar Megyei Szervezete és a MIDESZ Bihar Megyei Szervezete értesültek a *Temesvári Kiáltványról* és maradéktalanul csatlakoztak a kifejtett eszmékhez.

1990. április 20.

A Bihar Megyei Választási Iroda Elnöke, Corneliu Bandici törvényszéki bíró tájékoztat a választási körzetek szerepéről, működéséről, valamint a választások lefolyásáról. Ugyanakkor ismerteti a szavazást követő tevékenységeket és a szavazási eredmények megállapításának eljárását.

Április elejétől megkezdte működését a Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat Nagyváradon. A szolgálat a MIDESZ közbenjárásával indult, Hedvi Péter irányításával. A szolgálat két nagyváradi munkatársa, Deloreanu Czikker Katalin és Kelemen Andrea a Hannoveri Magyar Egyesülettől kap fizetést. A tervek között szerepel a Május 1 fürdői Gyermekotthon felújítása és a Csegődi Árvaház támogatása.

24 lapkiadó és lapkiadó-társulás, közöttük a Bihari Napló Kiadóvállalat tiltakozik a sajtószabadságot korlátozó praktikák ellen. Ide sorolják: a kiadványok példányszámának és gyakoriságának korlátozását, a Nyomdaipari Központ nem biztosít megfelelő kapacitást és elzárkózik a szerződéskötéstől, a papírkiutalás a Művelődési Minisztérium által preferenciálisan történik, a sajtóterjesztési igazgatóság bojkottálja a terjesztést.

Az RMDSZ Ideiglenes Intéző Bizottsága elnökségi ülést tartott Nagyváradon Domokos Géza elnökletével. A tagok indítványokat tettek és megoldásokat dolgoztak ki a kongresszus zavartalan lebonyolítására.

Domokos Géza, az RMDSZ ideiglenes elnöke villáminterjúban beszélt a kongresszus fontosságáról, megköszönte a szervezőknek, hogy Iliescu elnök előtt helyesen érveltek, amikor a kongresszus helyszíne megválasztásáról tárgyaltak. A tárgyalók között kiemelte Nagy Béla, Faragó Károly, Molnár Mihály, Udvari András, Kiss Török Ildikó, Varga Gábor és Debelka Gyöngyi nevét.

1990. április 21.

A Nagyváradi Szakszervezetek Művelődési Házában megkezdte munkálatait az RMDSZ I. Kongresszusa. *Megtett út* címmel kronológiát közölnek a szervezet eddigi tevékenységéről.

1990. április 21.

Máthé Csaba nagyváradi evangélikus lelkész adatokat közöl az evangélikus egyház 40 év diktatúra alatti helyzetéről és az újrászervezés nehézségeiről.

1990. április 24.

Befejezte munkáját az RMDSZ I. Kongresszusa. Megválasztották a 101 tagú választmányt, a 19 tagú elnökséget, a szervezet elnökét és titkárát. Elnöknek választották Domokos Gézát, a szervezet titkára Szöcs Géza lett. A *Bihari Napló* közli a felszólalásokat, véleményeket és záródokumentumot. Cs. Gyimesi Éva hozzászólásában a „magunk revíziójára”, a történelmi folytonosságra, az érzelmes transzszilvanizmus helyett kisebbségpolitikai stratégia követésére hívta fel a figyelmet. A kongresszus szombati és vasárnapi ülészakán felszólaló küldöttek: Jakab Elek (Szeben), Kiss Zoltán (Bolyai Társaság), Őri Lázár (Hunyad), András Imre (Szatmár), Szilágyi Zoltán (Beszterce-Naszód), Hajdú Gábor, Nagy Benedek és Borbély Ernő (Hargita megye), Ujj János és Pávai Gyula (Arad), Katona Ádám (Udvarhely), Bodó Barna (Temesvár), Tőkés László (Nagyvárad), Madaras Lázár, (Brassó), Csicsó András, Eröss Péter és Zöld Péter (a moldvai csángók képviselői), Sylvester Lajos (Háromszék), Bokor Ildikó, Kapca Imre, Herédi Gusztáv és Pillich László (Kolozsvár), Béres András és Gálfalvi György (Maros megye), Csutak István és Szilágyi Zsolt (MISZSZ), Verestóy Attila és Király Károly (Bukarest). Tőkés László hozzászólásában az USA-ban tett látogatása eredményeire tért ki. Tamás Gáspár Miklós magyarországi SZDSZ-es országgyűlési képviselő a posztkommunista államok helyzetét ismerteti. Kétkelkedik az RMDSZ politikai szerepvállalásában.

1990. április 26.

A parlamenti választásokra készülve megjelent a politikai pártok és alakulatok által beterjesztett, a jelöltek nevét tartalmazó jelölőlista.

1990. április 27.

Az Európai Tanács küldöttei, a kisebbségi szakértők késve érkeztek az RMDSZ-kongresszusra. Armin Nicholson Dániából, Jean Pierre Descan és Yvo Peeters Belgiumból, Komlóssy Kanadából érkezett.

1990. április 28.

Felszentelték Nagyvárad 81. megyéspüspökét, Tempfli Józsefet. Az ünnepi misét Paskai László esztergomi érsek, Magyarország hercegprímása, dr. Gyula Endre szeged-csanádi püspök és Bálint Lajos gyulafehérvári püspök celebrálta. A résztvevők között voltak: Dankó László kalocsai érsek, dr. Pataki Kornél győri püspök, dr. Kovács Endre püspök, az egri érsek képviselője, dr. Boros Béla temesvári érsek, dr. Jakubinyi György gyulafehérvári segédpüspök, Reizer Pál szatmári püspök, Vasile Hossu nagyváradai görög katolikus püspök, Tőkés László református püspök, Vasile Coman nagyváradai ortodox püspök.

1990. április 29.

Dr. Kővári Péter, a Nagyvárad Zsidó Hitközség elnöke megdöbbenését fejezi ki a *Bihari Napló*ban április 14-én megjelent *A szenvedés mint a szeretet teljessége?* cikk felett, amely antiszemita hangot ütött meg. A *BN* április 18-án korrigálta a hibát. A cikk szerzője Orbán Zoltán református lelkipásztor és dr. Szabó Sándor orvos. A szerzők húsvéti cikkükben Jézus fájdmárára kerestek magyarázatot. Mire találtak választ a cikk szerzői? – Kérdezi a hitközségi elnök. – A zsidóüldözésekre?

1990. május 1.

A belgiumi Ecassimres község polgármesteri hivatalának munkatársai, tanárok és mérnökök Székelyhídra látogattak kapcsolatfelvétel céljából.

1990. május 3.

Közzéteszik a választási kampány és a május 2-án sorra kerülő választások *Etikai kódexét*.

A Nemzeti Szövetség a Temesvári Kiáltványért ismerteti programját a helyi lapokban, aktivistáik utcai aláírásgyűjtésbe kezdenek.

1990. május 4.

Szilágyi Zsolt, az RMDSZ legfiatalabb képviselőjelöltje a *Bihari Napló*ban nyilatkozik politikai célkitűzéseiről. Nem óhajt a kisebbség exkluzív képviselője lenni, hanem a román parlamentnek egy tagja, aki minden erejével és képességével az új Románia megteremtését igyekszik szolgálni.

1990. május 8.

Elhunyt Tőke Csaba, újságíró, szerkesztő (*Fáklya, Bihari Napló, Kelet–Nyugat*).

1990. május 9.

Ünnepélyes keretek között beiktatták Tőkés Lászlót a Királyhágómelléki Református Egyházkerület püspöki székébe. A beiktatásra a Nagyvárad-Újvárosi református templomban került sor. A résztvevők között szerepelt: Király Károly, a NEIT elnöke, Domokos Géza, az RMDSZ elnöke, Szöcs Géza, az RMDSZ főtitkára, Mikó Jenő szlovákiai református püspök, dr. Kocsis Elemér, a Tiszántúli Református Egyházkerület püspöke, Seres Ödön torontói püspök, Radu Constantin kultuszminiszter, Hossu Vasile görög katolikus püspök, Radó Zsolt és Christoh Klein, a luteránus egyház képviselői, Haraszi Sándor, az amerikai magyarok képviselője, Heinrich Rustelholz, a svájci református egyház képviselője és Milan Opsicki, a Református Világszövetség képviselője.

1990. május 13.

Tempfli József megyéspüspök a választások tisztaságáért felhívást tesz közzé a *Bihari Napló*ban.

1990. május 16.

Az RMDSZ Bihar Megyei Szervezete ismerteti a szenátori és képviselői listán induló jelöltjeit. Képviselők: Nagy Béla, Csapó József, Jankó Szép Sándor, Takács Béla, Veress Kovács Attila, Bokor András, Kiss Ildikó, Báthori Ferenc, Bordás Mihai, Szilágyi Zsolt és Faragó Károly. Szenátorjelöltek: Demény Lajos, András Ágoston és Péter Sándor.

1990. május 16.

Megjelenik a Királyhágómelléki Református Egyházkerület Igazgatótanácsának és Esperesi Kollégiumának választásokkal kapcsolatos állásfoglalása (*Bihari Napló*). Kijelentik, hogy az egyház vezetősége politikai elkötelezettséget vállal a haza társadalma iránt. Az egyháznak politikai kérdésekben állást kell foglalnia. Elítéli a visszarendeződésre tett kísérleteket. A református egyház támogatja az RMDSZ harcát a demokráciáért és a magyar közösségi jogok kivívásáért. Ugyanakkor támogatásukról biztosítják a Romániai Magyar Keresztény Demokrata Pártot.

1990. május 24.

A Választási Iroda előzetes adatokat közöl a választási eredményekről. A megyei adatok alapján Bihar megyében a 495 227 szavazatra jogosult személyből 85% szavazott. Az érvényes szavazatokból az elnöki listán: Ion Iliescu 68,30%, Radu Câmpeanu 26,44%, Ion Rațiu 5,18%-ot ért el. A szenátusi listára leadott szavazatok: NMF 50%, RMDSZ 29%, Nemzeti Liberális Párt 6,5%, a többi párt jelöltjei nem érték el a 3%-ot. A képviselői listára leadott szavazatokból: NMF 45%, RMDSZ 28%. A Bihar megyei magyarság egy szenátort és három képviselőt küldhet a parlamentbe.

1990. május 25.

Theodor Maghiar, az újonnan szerveződő Nagyváradai Műszaki Egyetem dékánja nyilatkozik a felsőoktatási intézmény beindulásáról.